

UR PRESS- DEBATTEN

En dyster redovisning

Kontrollstyrelsen är nu färdig med statistiken för det första spritfria året. Det är dystra siffror. Spritförsäljningen ökade med 32 procent jämfört med det sista motboksåret. Fylleriförseelserna i städerna steg skyhögt, en ökning med 73 procent i förhållande till året förut.

Aftonbladet anser emellertid inte att siffrorna säger så mycket utan måste ses i belysning av åtskilliga inverkanse faktorer:

Men sådana siffror säger i själva verket inte så mycket. Särskilt fyllerisiffrorna bör begagnas med urskillning. Dels växer de när polisen lägger manken till, oberoende av hur missbruket utvecklas. Dels påverkas de av klimatet eftersom det rör sig om utomhusfylleri: en mild vinter betyder flera fyllerifall än en sträng. Dels och slutligen handlar de om antalet fall och inte om antalet människor: en och samma fyllgubbe kan höja siffran avsevärt genom att åka in i finkan oftare.

Vad det gäller när man skall försöka bedöma dessa statistiska siffror är att försöka få fram utvecklingen på längre sikt, trenden. Det faller sig ännu så länge svårt, helst som en prishöjning satte in i början på november i fjol och rörde om bland månadsmedeltalen. Vad man törs säga är att siffrorna i alla fall inte ger fog för påståendet att det blir värre och värre.

De välmentade försöken att sätta in starköl och lätta viner som konkurrenser till spriten har knappast haft lyckan med sig. Starkölet blev ett rent misslyckande. Vinförsäljningen har i det stora hela hållit sig oförändrad. Undantaget från regeln är försäljningen av starkvin som under november i fjol rusade upp till en topp för att sedan av allt att döma falla tillbaka mot den tidigare nivån. Det är ingenting annat att göra än att erkänna att det svenska alkoholproblemet fortfarande luktar renat brännvin lång väg.

Även *Stockholms-Tidningen* ägnar en ledare åt de redovisade siffrorna och konstaterar bl. a. att fylleriförseelserna är att finna till största delen i de yngre och äldre åldersklasserna. *Aftonbladets* teori om samma fyllgubbe som åker fast ideligen håller således inte.

Summan av det hela är tills vidare, att vi dricker sprit för bortåt en och en halv miljard årligen, och att en mycket betydande del av svenska folket alltså har samma svårigheter som tidigare

att på ett någotsånär förnuftigt sätt umgås med alkoholen. Det mest betänkliga härvid är, att ökningen av fylleriförseelserna är starkast i de yngsta åldersgrupperna (i konkurrens med de äldsta!) och att frekvensen är störst omkring 20-årsåldern. Redan detta motsäger för övrigt kollegan AB:s optimistiska tanke, att de höga siffrorna beror på att samma gamla fyllgubbar åker fast ideligen, ideligen.

Riktigt är däremot att ett år är en alltför kort tid för att bedöma utvecklingen på längre sikt. Det kan ju alltså tänkas, att det skall visa sig möjligt att dämma upp den växande spritfloden och vända utvecklingen till det bättre — i så fall väl främst genom upplysning och uppfostran. Men det är en verksamhet på lång sikt, på mycket lång sikt, måste det sägas, och ser man realistiskt på problemet finns föga skäl till optimism.

Detta behöver ju inte innebära, att man redan nu skall anse slaget förlorat och linjen "frihet under ansvar" totalt förolyckad. Men det måste medföra ökad insikt om att det krävs mycket energiska åtgärder av alla tänkbara slag för att bromsa utvecklingen, varvid statens under fjolåret med drygt 200 miljoner ökade spritinkomster kan ge rörelsekapital. Och man förstår dem, som i detta dystra läge ägnar en tyst minut åt motboken — under ett halvt sekel svenska folkets speciella hatkyckling.

Göteborgs Handels- och Sjöfartstidning behandlar likaledes på ledarplats det tråkiga bokslutet för spritkonsumtionen 1956. Tidningen konstaterar att någon universallösning av problemet inte finns. Den i höstas genomförda prishöjningen hade ej önskad effekt.

Vad kan då göras? Någon universallösning av alkoholproblem finns inte. Men det finns flera smärre reformer som kanske kan leda till en förbättring och som därför bör diskuteras. En metod för att minska konsumtionen som försökts flera gånger, nu senast i höstas, är prishöjningar på spritdrycker. Att detta inte på längre sikt ger önskat resultat visar kontrollstyrelsens siffror för det gångna årets två sista månader. Omedelbart efter prishöjningen sjönk inköpen med 18 %, men redan månaden därpå skedde en relativ ökning av spritförsäljningen. Detta bekräftar ånyo att allmänheten snart vänjer sig vid de högre priserna och återtager sina gamla konsumtionsvanor. Det är möjligt att en verklig chockhöjning på 50 eller 100 % skulle ge en annan effekt och få svenska folket att tänka om. Mot en sådan åtgärd kan dock invändas att den skulle drabba majoriteten av måttliga konsumenter alltför hårt och dessutom är kostnadspärrar av detta slag mindre tilltalande.

Tidningen anser att man bör söka sig fram på andra vägar. Försök ändra vårt brännvinsdrickande folks spritvanor och gör dryckerna mera svåråtkomliga genom stängda butiker eller kortare expeditionstid på fredagar och lördagar, då försäljningen brukar nå toppsiffror.

I första hand är det dock naturligare att söka sig fram efter andra vägar. En central fråga är hur man skall kunna ändra svenska folkets spritvanor. Att vi är ett brännvinsdrickande folk bekräftar kontrollstyrelsens siffror. 77 % av den under 1956 sålda kvantiteten spritdrycker utgjordes av egentligt brännvin. Både försäljningen av vin och starköl minskade däremot under detta år jämfört med 1955, den förra med 8 % den senare med hela 75 %. Utvecklingen har således gått i precis motsatt riktning mot den önskvärda. I samband med prishöjningen i höstas var systembolagets affärer stängda en dag för inventering av lagret. Enligt samstämmiga rapporter var denna dag en av de nyktraste under året. Det finns inget som säger att utminuteringsställen skall jämställas med vanliga affärer i den meningen att de skall vara öppna varje helgfri dag och ha vanliga affärstider. Varför inte försöka minska konsumtionen av spritdrycker genom att inte sälja sådana exempelvis på fredagar och lördagar, eller åtminstone minska de antal timmar per dag som försäljningen sker? Det är vidare en allmän erfarenhet att spritköpen kulminerar de dagar då avlöningen utbetalas. Är det inte då naturligt att göra spriten svåråtkomligare just dessa dagar? Tillfället gör tjuven säger ordspråket, och motsvarande kan säkerligen många gånger sägas om alkoholmissbrukaren.

Själavård på sjukhus

På ett norrlandslasarett har en läkare tillåtit att präster fått medfölja på ronderna. En patient som funnit det stötande och som ett intrång på den personliga friheten har låtit sig intervjuas och kommit en del rabalder åstad. *Morgon-Bladet* behandlar saken på ledarplats:

Om en patient på ett sjukhus vill få en själsörjare tillkallad, bör det vara en önskan, som skall uppfyllas. Men patienter, som vill vara ifred för försök till påverkningar i religiöst avseende medan de ligger sjuka, bör självklart ha samma rätt att få sin önskan respekterad. Från ett norrlandslasarett kommer meddelandet att en prästman fått förena sej med läkargruppen vid stor ronderna i sjuksalarna, vilket åtminstone i ett fall väckt förargelse — inte minst därför att den kvinnliga patienten ifråga var avklädd när gruppen kom.

Det är inte bara en fråga om religionsfrihet utan om hänsyn och vett i allmänhet. Förr i världen döpte man folk med svärdet i hand. Är det egentligen så mycket finkänsligare att försöka frälsa folk, som behöver all sin motståndskraft för att klara en brusten blindtarm?

Aftonbladet har låtit den ifrågavarande läkaren komma till tals. Han anser att den kvinnliga patienten överdrivit de eventuella obehagen och säger:

Den här saken är alltför fin att förstöras genom ett sådant här rabalder. Jag har lagt fram våra erfarenheter i en artikel i *Läkartidningen* och vi kommer att fortsätta teamarbetet om också på annan väg. Nu går vi läkare specialrond med prästerna på lördagarna och patienterna är, såvitt vi kan förstå, nöjda och glada.

En av de deltagande prästerna säger:

Initiativet är värt allt beröm. Vi präster är tack samma mot läkare som är villiga till samarbete. Diskussionen gav klart besked: vi bör inte släppa uppslaget. Vi kommer att pröva oss fram på olika vägar tills vi finner den rätta formen för gemensam kropps- och själavård.

SOCIALMEDICINSK TIDSKRIFT

Redaktion och expedition: Villagatan 5, Stockholm.

Tel. 23 00 50 (växel). Postgiro 1179.

Redaktör och ansvarig utgivare: Dr. Erik Husmark.

Redaktionssekreterare: Vakant.

★

Atergivande helt eller delvis av originalartiklar ur SMT utan angivande av källan förbjudes.

★

Prenumerationspris: helår kr 18:—, halvår kr 10:—.

Lösnummer 2:—.

ANNONSPRISER:

Omslagets andra sida, mot ledaresidan Kr. 275:—	Frist. halvsida kr. 150:—	Spalthöjd 210 mm
Helsida Kr. 250:—	Halvsida „ 130:—	Spaltbredd 70 mm
	Kvartsida „ 70:—	Sidans bredd 150 mm
	mm-pris 75 öre pr enkel spalt	(2 spalter)

I ovanstående priser ingår icke kostnad för ev. framställning av klichéer. Annonsförslag och annonsrabatter lämnas på begäran av annonsavdelningen.